

STOWARZYSZENIE
AKADEMIKÓW POLSKICH NA ŚLĄSKU
„ZNICZ“.

III.

SPRAWOZDANIE

WYDZIAŁU STOWARZYSZENIA

◦ AKADEMIKÓW POLSKICH ◦

◦ ◦ ◦ ◦ ◦ NA ŚLĄSKU ◦ ◦ ◦ ◦ ◦

„ZNICZ“

☛ w CIESZYNIE ☛

ZA LATA 1900/1901 DO 1902/1903.

CIESZYN 1904.

„DRUKARNIA POLSKA“ FISZERA i MITREGI, BOGUMIN.

NAKŁADEM „ZNICZA“.

STOWARZYSZENIE
AKADEMIKÓW POLSKICH NA ŚLĄSKU

„ZNICZ“.

III.

SPRAWOZDANIE

WYDZIAŁU STOWARZYSZENIA
AKADEMIKÓW POLSKICH

NA ŚLĄSKU

„ZNICZ“

W CIESZYNIE

ZA LATA 1900/1901 do 1902/1903

CIESZYN

NAKŁADEM „ZNICZA“. — DRUKIEM „DRUKARNI POLSKIEJ“ p. f. M. FISZER, BOGUMIN

1904

C00313911

Wkrótce zamknie się pierwsze dziesięciolecie istnienia „Znicza“, założonego 18. września 1894 r. Dziesięć lat — szmat to czasu duży — i wiele w nim chyba można było zdziałać. A co zrobiono?

Uderza nas, gdy przeglądamy sprawozdanie „Znicza“ i protokoły posiedzeń z ubiegłego okresu, zjawisko ciekawe, choć bynajmniej powiedzieć nie można: pocieszające. Oto po pierwszym wspaniałym naprawdę wybuchu energii następuje epoka szamotania się jakiegoś, jakiegoś szukania drogi, szukania formy bytu. Takim widomym symbolem tego wewnętrznego łamania się, jest między innymi i ten fakt, że w ciągu nie tak znowu długiego przeciągu czasu, w ciągu dziesięciu lat zdobyliśmy się na trzeci już statut.

O co się rozchodziło? Porównajmy paragrafy określające cel i środki Towarzystwa w trzech po sobie następujących wydaniach statutu „Znicza“. — W pierwszym z 1894 r. czytamy: § 3. Celem stowarzyszenia jest: a) utrzymywanie wzajemności koleżeńskiej między polską młodzieżą akademicką Śląska; b) praca około podniesienia świadomości narodowej i życia towarzyskiego, dalej około rozwinięcia życia umysłowego ludności polsko-śląskiej. § 4. Środkami do osiągnięcia tego celu są: a) utrzymywanie jak najzażyłszych stosunków członków między sobą; b) dokładne zapoznanie się z przeszłością, tudzież ze stanem dzisiejszym i wszelkimi potrzebami ludności księstwa Cieszyńskiego; c) urządzenie wycieczek i zabaw; d) wygłaszanie odczytów i deklamacyj; e) rozszerzanie wydawnictw ludowych; f) popieranie istniejących na Śląsku instytucyj narodowych, z wyjątkiem politycznych; g) wspieranie ruchu turystycznego. — Polityczna czynność jest wykluczona. — Zamiast tego obszernego paragrafu w statucie z 1900 r. znajdujemy tylko tyle: „§ 3. Celem stowarzyszenia jest utrzymywanie wzajemności koleżeńskiej między polską młodzieżą

akademicką na Śląsku przez urządzenie odczytów, pogadanek, zabaw i wycieczek w gronie koleżeńskim“. Najnowszy wreszcie statut z 1903 r. określa cel i środki „Znicza“ jeszcze trochę inaczej: „§ 3. Celem stowarzyszenia jest: a) utrzymywanie wzajemności koleżeńskiej między polską młodzieżą akademicką na Śląsku; b) niesienie pomocy materialnej godnym i potrzebującym członkom Stowarzyszenia. § 4. Środkami do osiągnięcia tego celu są: a) urządzenie naukowo-literackich i *popularnych* odczytów, pogadanek, zabaw i wycieczek; b) udzielanie zapomóg.

Z cytatów tych widzimy zupełnie jasno, że to szamotanie się wewnętrzne było dążeniem do stanowczego i rozsądnego postawienia Towarzystwu jakichś zadań, których rozwiązaniu całą działalność swoją poświęcićby powinno. Bez wątpienia pierwotny program był szerszym, bujniejszym niż późniejsze, szczególnie niż drugi, który jest wprost wyrazem pewnej koncentracji wstecz, pewnem zamknięciem się w ciasnych dość ramkach. Dopiero znów najnowszy program roztwiera przed Towarzystwem dalekie horyzonty: wprowadza ideę zupełnie dotąd obcą użytkownikom „Znicza“, myśl samopomocy materialnej; a oprócz tego nieśmiało, półolówkiem powraca do porzuconego hasła pracy nad ludem śląskim (zwracamy uwagę na słowa: „popularne odczyty“).

Słów parę o tym najnowszym punkcie naszego programu, o „Pomocy Bratniej“. Niewątpliwie zadanie to piękne dla młodzieży śląskiej nieśń uboższym swym braciom i kolegom pomoc materialną, i umożliwiać temsamem tak osobiste wybiecie się tych jednostek, jak i wzbogacenie się społeczeństwa naszego w inteligencję, której nam tak brak. Niewątpliwie zebraniu funduszków zapomogowych na długie lata być powinno dla nas bardzo ważnem zajęciem. Jednakowoż bądź co bądź przypuszczamy, że nie będzie to zbyt dużo sił naszych wymagało tembardziej, iż przewidujemy możliwość złożenia naszych funduszków zapomogowych jako depozytu w najpoważniejszej naszej śląskiej instytucji stypendyalnej, mianowicie w „Towarzystwie Naukowej Pomocy“, oraz poruczenia tej Instytucji zarządzania nimi, z zawarowaniem sobie oczywista rzecz bardzo znacznego wpływu „Znicza“ na rozdawnictwo zapomóg.

Ostatecznie więc, — jeżeli nie położymy zbyt silnego nacisku na powstaniu „Bratniej Pomocy“, — musimy przyznać, że program nasz dzisiaj przedstawia się skromniej i mniej wyraźnie niż dziesięć lat temu. Więc co? strwo-

niliśmy spadek idei pozostawiony nam przez założycieli „Znicza”? nie umieliśmy strzedz ogniska przez nich rozpalonego, które dziś dzięki nieradności naszej słabiej płonie?

Zarzut taki, choć zdawać by się mogło naturalnie zupełnie wypływa z urzędowych kronik naszych, z faktów w nich zanotowanych, jest zbyt ciężkim, ażebyśmy go mogli ot! tak z lekkim sercem przyjąć, nie próbując wcale wnikać w głębsze powody, które nie pozwoliły zozwinać się „Zniczowi” tak, jakbyśmy sobie tego wszyscy życzyli.

„Znicz” jest stowarzyszeniem akademickiem, a jako taki dziwnem zaprawdę zjawiskiem: jest przywiązany do miejscowości nie posiadającej żadnych wyższych zakładów naukowych. Jest to moment nadzwyczaj ważny; nim właśnie tłumaczy się w znacznej mierze ogromna luźność naszej organizacji: przez rok szkolny jesteśmy w małych zazwyczaj grupkach rozproszeni po różnych centrach uniwersyteckich; w wakacje każdy do swej rodzinnej wraca zagrody, i znów jesteśmy rozproszeni. Dodajmy do tego, że liczba członków czynnych „Znicza” zawsze dotąd była skromną i rzadko przekraczała dwudziestu. Teraz zrozumiemy, że owo wspomniane powyżej rozluźnienie węzłów organizacyjnych i idący za nim brak inicjatywy zbiorowej, i większy jeszcze brak sprężystości w wykonywaniu pięknych postanowień — że wszystkie te objawy więcej może były winą warunków, w których „Znicz” istnieje, niż winą jego członków.

Może kto powie: a jednak w pierwszym roku możliwym był tak wielki rozkwit! siedmset dzieł polskich rozdanych ludowi śląskiemu! szereg zabaw, obchodów, wybieczek! — Nie będziemy bronili się wskazując na świetne chwile w późniejszym rozwoju Towarzystwa np. na wieczorek Sienkiewiczowski; zwrócimy tylko uwagę na dwie rzeczy: na nadzwyczajny dobór ludzi w łonie Towarzystwa w owym pierwszym roku, a potem na ten tak ludzki fakt, że łatwiej zawsze zerwać się do hucznego lotu, niż w nim wytrwać.

Jeszcze słów parę. W chwili kiedy sami własne sumienie roztrząsamy i mówimy sobie samym szczerą prawdę bez ogródek, niech nam wolno będzie także i poskarżyć się. Oto to umiłowane nasze Społeczeństwo śląskie, z któregośmy wyszli, któremu pracę życia całego poświęcić pragniemy, to Społeczeństwo, nie zawsze nas tak popierało: jakbyśmy tego może mieli prawo oczekiwać. I skarga druga: był czas pewien, dość długi, gdy władza robiła

nam w przedsięwzięciach znaczne bardzo trudności, uniemożliwiając nam tem systematyczną pracę. Było to przed pierwszą zmianą statutu.

Sił nam brakło! brakło nam możności ześrodkowania sił posiadanych! a czasem brakło nam poparcia! Nigdy jednakowoż nie traciliśmy z oczu tych ideałów, które założycielom „Znicza“ przyświecały: **łączenia się w jedną bratnią drużynę w imię miłości ludu naszego, w imię pracy dla społeczeństwa!** A jeśli kiedykolwiek zacieśniailiśmy program nasz, to tylko dlatego, żeśmy wobec siebie i ludzi chcieli być szczerzy: widząc, że nie umiemy, nie możemy sprostać w danej chwili pewnym hasłom, nie chcieliśmy ich pyszałkowato wywieszać na sztandarze naszym.

Sił nam brakło! Ale dziś zaczynamy rosnąć w liczbę! ludzi nam przybywa! Te zadania, którym wczoraj sprostać nie mogliśmy, bo nas było mało, jutro może dźwignąć zdołamy, dzięki tym świeżym i dzielnym zastępom, które zaczynają do nas przybywać z ław gimnazjum polskiego.

Dziesięcioletnie próby, dziesięcioletnie szukanie dróg nie pójdą na marne!

Dziś — bogaci doświadczeniem lat ubiegłych; wsparci powagą, który zdobył sobie „Znicz“, wśród ludu śląskiego; zasilani coraz to nowym napływem sił młodych — spokojnie możemy myśleć o przyszłości, o pracy, która nas czeka. Jesteśmy dość silni, by począć ją dźwigać; jesteśmy dość doświadczeni by wysiłków nie trwonić na próżne rzucanie się, lecz pewną ręką ze wzrokiem niewzruszenie w gwiazdę ideałów naszych utkwionym prowadzić ster naszej łodzi.

Cieszyn, dnia 5. stycznia 1904.

Stanisław Filasiewicz,

prezes „Znicza“.

Kronika „Znicza“

z lat 1900/1901 do 1902/1903.

1900/1901: Reprezentanci „Znicza“ brali udział w otwarciu „Domu Narodowego“ w Cieszyń, jakoteż w konstytuowaniu „Ogniwa“. Związku Stowarzyszeń polskich w Austrii.

1901/1902: 28. grudnia 1901 zaprowadzono w „Zniczu“ karty legitymacyjne.

Tegoż dnia polecono Wydziałowi zorganizowanie w łonie „Znicza“ — „Bratniej Pomocy“, na której utworzenie przeznacza się legat śp. Franciszka Górnika.

Tegoż dnia uchwalono następującą rezolucję:

„Obecna na zebraniu koleżeńskim „Znicza“ dnia 28. grudnia 1901 młodzież akademicka polska

1. stwierdza swą łączność z całą młodzieżą polską wszystkich zaborów, której dobro polskiego narodu i lepsza przyszłość naszej Ojczyzny leży na sercu;

2. potępia stanowczo gwałty sprawiedliwości pruskiej dokonane na szlachetnych jednostkach naszego społeczeństwa w procesach toruńskim, poznańskim i wrzesieńskim;

3. ofiarom wspomnianych procesów śle wyrazy szczerzej sympatii i gorącego uznania za szlachetne przeciwdziałanie gwałtom obcoplemieńców i gorliwą obronę naszych praw elementarnych i jako jednostek i jako uświęconego swoją historią i cywilizacją indywidualizmu narodowego“.

1902 1903: 3. stycznia 1903. Na wniosek kol. Biedrawy wyasygnowano 20 K na „Macierz Szkolną“ w Cieszyń zamiast wieńców na trumnę śp. Kolegów naszych Teofila Cholewy i Alfreda Unucki.

Tegoż dnia na wniosek kol. J. Biedrawy uchwalono: „Znicz“ przystępuje do „Macierzy“ jako członek zwyczajny

z wkładką roczną 5 K. Poleca się wszystkim Kolegom „Zniczowym“ wstąpić również do „Macierzy“.

14. kwietnia 1903. Wyznaczono komisye dla uporządkowania administracyi „Znicza“.

Tegoż dnia po wysłuchaniu sprawozdania z I. Zjazdu „Ogniwa“ uchwalono jednogłośnie przystąpić do tego ostatniego.

Tegoż dnia postanowiono przystąpić do „Bratniej Pomocy Zakopiańskiej“ w charakterze członka zwyczajnego.

Tegoż dnia wybrano komisję, mającą ułożyć nowy statut oraz nowy regulamin obrad.

Wydział „Znicza“.

Sprawozdanie szczegółowe.

Rok administracyjny 1900/1901.

Skład Wydziału wybranego na Walnem Zebraniu
z dnia 4. sierpnia 1900.

Prezes: Tadeusz Michejda, sł. med. w Krakowie.
Wiceprezes: Józef Kiedroń, sł. akad. gór. w Leoben.
Sekretarz: Stanisław Filasiewicz, sł. fil. w Krakowie.
Wicesekretarz: Franciszek Wilczek, sł. praw
w Krakowie.
Skarbnik: Franciszek Duda, sł. fil. w Krakowie.

Skład Komisji Rewizyjnej wybranej na Walnem
Zebraniu z dnia 4. sierpnia 1900.

Jan Buzek, sł. med. w Krakowie, przewodniczący.
Józef Lebiecz, sł. akad. gór. w Leoben.
Paweł Mamica, technik we Wiedniu.

Sprawozdanie sekretarza.

W roku administracyjnym 1900/1901 odbyło się:
Zgromadzenie walne 1,
Zebrania koleżeńskich 4.

Odczyty wygłoszone przez „Zniczowców”
w roku adm. 1900/1901.

1. „Ruch antialkoholistyczny a młodzież akademicka”,
Dr. Józef Buzek.

2. „Na przełomie między życiem szkolnem a obywatel-
skiem“, kol. Franciszek Duda, „Młodość“ w Krakowie.

3. „Poezye liryczne“, kol. St. Filasiewicz, „Młodość“
w Krakowie.

4. „O budowie ciała ludzkiego“, popularny, kol. Tadeusz
Michejda, Nawsie.

5. „O trzęsieniach ziemi“, popularny, kol. Tadeusz
Michejda, Gródek.

6. „Wojny chłopskie w Niemczech i w Polsce“, popu-
larny, kol. Józef Biedrawa, Leszna.

Sprawozdanie kasowe.

Saldo z r. 1899/1900	206.98 K
Dochody w r. 1900/1901	48.00 „
	<u>Razem 254.98 K</u>
Rozchody	87.80 „
	<u>Pozostaje 167.18 K</u>

Rok administracyjny 1901/1902.

Skład Wydziału wybranego na Walnem Zebraniu
z dnia 21. sierpnia 1901.

Prezes: Józef Biedrawa, sł. fil. w Krakowie.

Wiceprezes: Ludwik Międzybrodzki, technik we
Lwowie.

Sekretarz: Jerzy Ostruszka, sł. akad. sztuk pięk-
nych w Krakowie.

Wicesekretarz: Karol Karzeł, technik we Wiedniu.

Skarbnik: Franciszek Duda, sł. fil. w Krakowie.

Skład Komisji Rewizyjnej wybranej na Walnem
Zebraniu z dnia 21. sierpnia 1901.

Karol Michejda, sł. teol. we Wiedniu, przewodniczący.

Paweł Mamica, technik we Wiedniu.

Karol Grycz, technik we Lwowie.

Sprawozdanie sekretarza.

W roku administracyjnym 1901/1902 odbyło się:
Zgromadzenie walne 1,
Zebrzań koleżeńskich 3,
Posiedzeń Wydziału 2,
oraz 2 wycieczki: jedna do Istebnej, druga do Wendryni.

Odczyty wygłoszone przez „Zniczowców”
w r. adm. 1901/1902.

1. „Walka światów”, podług fantazyi Wellla, kol. Józef Biedrawa.
2. „O procesach: toruńskim, poznańskim i wrzesieńskim”, kol. Franciszek Duda.
3. „Poezye Mickiewicza pod względem etycznym”, kol. Jan Galicz.
4. „Znaczenie prawa ze stanowiska wolnej woli i jego rozwój historyczny, kol. Jan Galicz.
5. „O prawach obywatelskich w Austrii”, kol. Franciszek Duda.
6. „Spór czesko-polski na Śląsku”, kol. Franciszek Duda, „Młodość” w Krakowie.
7. „O literaturze czeskiej”, kol. Józef Trojan, „Młodość” w Krakowie.
8. „Rys dziejów Śląska, kol. St. Filasiewicz, „Ogniwo” w Zurychu.

Sprawozdanie kasowe.

Saldo z r. adm. 1900/1901	167.18 K
Dochody w r. adm. 1901/1902	76.00 „
	<u>Razem 243.18 K</u>
Rozchody	11.37 „
	<u>Pozostają 231.81 K</u>
Fundusz „Bratniej Pomocy”	252.00 „
Majątek „Znicza” z końcem r. adm. 1901/1902	483.81 K

Rok administracyjny 1902/1903.

Skład Wydziału wybranego na rok adm. 1902/03.

Prezes: Karol Michejda, sł. teol. w Wiedniu i w Halli.

Wiceprezes: Karol Rusz, technik we Lwowie.

Sekretarz: Franciszek Michejda, sł. fil. we Wiedniu.

Wicesekretarz: Stanisław Michejda, sł. praw we Wiedniu.

Skarbnik: Grycz Karol, technik we Lwowie.

Skład Komisji Rewizyjnej w roku adm. 1902/1903.

Józef Biedrawa, sł. fil. w Krakowie.

Jerzy Stonawski, technik we Lwowie.

Sprawozdanie sekretarza.

Korespondencyj w okresie sprawozdawczym wysłano 103, odebrano 2.

Zgromadzeń walnych odbyło 2,

Zebranie koleżeńskie 1,

Posiedzeń Wydziału 4,

Wieczorek akademicki 1.

Odczyty wygłoszone przez „Zniczowców w roku adm. 1902/1903.

1. „Sprawozdanie z I. Zjazdu“ „Ogniwa“, kol. Karol Rusz.

2. „Anarchizm współczesny“, kol. Józef Biedrawa.

3. „Odrodzenie narodowe Śląska Cieszyńskiego“, kol. St. Filasiewicz, „Ogniwo“ w Zurychu.

Sprawozdanie kasowe.

Dochody:

Wkładki członków zwyczajnych	68.00 K
„ „ „ wspierających	18.00 „
Wpisowe	14.00 „
Pożyczka z funduszu „Bratniej Pomocy“ . . .	140.00 „
Razem	240.00 K

Rozchody:

Wydatki sekretarskie	8.00 K
Reszta reprezentacyi na pogrzebie śp. ks. Świeżego	20.00 „
Na „Macierz“ zamiast wieńców na trumny śp. T. Cholewy i A. Unucki	20.00 „
Wkładka członkowska „Znicza“ do „Macierzy“	5.00 „
Wkładka członkowska „Znicza“ do „Bratniej Pomocy Zakopiańskiej“	4.00 „
Reszta za druk Sprawozdania z r. 1900 i bro- szury „Bankructwo teorii Marksa“	139.00 „
Zwrot do funduszu „Bratniej Pomocy“	12.00 „
Razem	208.00 K

Zestawienie:

Saldo z r. adm. 1901/1902	231.81 K
Dochody w r. adm. 1902/1903	240.00 „
Razem	471.81 K
Rozchody	208.00 „
Pozostaje	263.81 K
Zwrot do funduszu „Bratniej Pomocy“	128.00 „
Stan kasy dnia 1. sierpnia 1903 r.	135.81 K

Fundusz „Bratniej Pomocy“ „Znicza“.

Legat śp. Fr. Górniaka	360.00 K
Zapomoga „Tow. oszcz. i zal.“ z r. 1902	20.00 „
Dochód czysty z wieczorku, d. 6. stycznia 1903	140.00 „
Procent od kapitału deponowanego w „Towa- rzystwie oszcz. i zal.“	8.67 „
Stan	528.67 K

Spis członków

(z dnia 5. stycznia 1904).

A) Członkowie honorowi.

1. Śp. Dr. Andrzej Cieńciała.
2. Śp. Franciszek Górniak.

B) Członkowie wspierający.

1. Dr. Józef Buzek, 1901/1902.
2. Wny Jan Karas, 1901/1902.
3. Wny Jan Kukucz, 1901/1902.
4. Ks. Jan Stonawski, 1903/1904.
5. Dr. Józef Zaleski, 1903/1904.

C) Członkowie zwyczajni.

1. Józef Biedrawa, sł. fil., Kraków.
2. Franciszek Bogocz, sł. fil., Kraków.
3. Jan Broda, technik, Zurych.
4. Józef Bystron, technik, Cieszyn.
5. Gustaw Chobot, technik, Zurych.
6. Franciszek Duda, sł. fil., Kraków.
7. Roman Dyboski, sł. fil., Wiedeń.
8. Stanisław Dyboski, sł. med., Wiedeń.
9. Stanisław Filasiewicz, technik, Lwów.
10. Alojzy Gałuszka, sł. św. teol., Widnawa.
11. Franciszek Gawlas, sł. praw, Kraków.
12. Jan Gibiec, sł. praw, Kraków.
13. Józef Glajcar, sł. ak. gór., Leoben.
14. Karol Grycz, sł. fil., Kraków.
15. Jan Heczko, sł. fil., Kraków.
16. Karol Janeczek, sł. fil., Wiedeń.

17. Karol Karzeł, technik, Wiedeń.
18. Józef Król, sł. fil., Kraków.
19. Jan Kotas, sł. praw, Wiedeń.
20. Adam Macura, technik, Wiedeń.
21. Karol Michejda, sł. teol., Wiedeń.
22. Tadeusz Michejda, sł. med., Praga.
23. Franciszek Michejda, sł. fil., Kraków.
24. Stanisław Michejda, sł. praw, Kraków.
25. Adam Niemiec, technik, Lwów.
26. Paweł Nikodem, sł. teol., Wiedeń.
27. Jerzy Ostruszka, sł. akad. sztuk pięknych, Kraków.
28. Franciszek Palarczyk, technik, Lwów.
29. Józef Paździora, sł. akad. górn., Leoben.
30. Edward Paździora, sł. fil., Kraków.
31. Karol Rusz, technik, Darmstadt.
32. Paweł Sikora, sł. teol., Wiedeń.
33. N. Skudrzyk, sł. praw, Kraków.
34. Karol Słonka, sł. fil., Kraków.
35. Jan Słowiacek, sł. med., Kraków.
36. Jerzy Stonawski, technik, Lwów.
37. Adam Stryja, sł. fil., Lwów.
38. Franciszek Wojnar, sł. fil., Kraków.
39. Jerzy Zabyszczyński, technik, Lwów.

Biblioteka Śląska

C 003139

II

1904

3